

МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ТА ДІАГНОСТИКА КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ

М.С.Лисенко, аспірант

Національний університет харчових технологій

Проблема економічної безпеки підприємств в умовах фінансової кризи стає все більш актуальною. Складні швидко змінні соціально – економічні та політичні умови у країні вимагають від підприємств постійної готовності до адаптації та відповідних дій по попередженню негативного впливу загроз та по усуненню наслідків їх негативного впливу. Тому необхідним стає постійний моніторинг загроз економічній безпеці підприємств та своєчасна діагностика їх кризових ситуацій.

Для діагностики кризових ситуацій підприємств необхідно перш за все в ході стратегічного планування на стадії аналізу теперішньої ситуації і прогнозу розвитку визначити найбільш ймовірні в майбутньому загрози економічній безпеці підприємства, характер і направленість дій. Це потребує постійного моніторингу факторів, що викликають внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці, з комплексним аналізом діяльності підприємства в цілому і своєчасним виявленням ймовірних кризових ситуацій у майбутньому.

Здійснювати моніторинг факторів, що викликають загрози економічній безпеці і кризові ситуації в підприємстві, необхідно використовуючи необхідну та достатню кількість згрупованих за видами діяльності показників. Для цього слід провадити моніторинг не лише змін обраних індикаторів роками, а й здійснювати порівняння фактичних і прогнозних даних з нормативними значеннями, що чітко визначають параметри кризової ситуації, досліджувати взаємодію та взаємовплив окремих індикаторів. Такими нормативами служать порогові значення економічної безпеки підприємства – критичні величини фінансово-економічних індикаторів, перевищення яких лишає підприємство можливості функціонувати у нормальному режимі, тобто створює кризові ситуації.

Безумовно перелік порогових значень економічної безпеки повинен відображати головні сфери діяльності підприємства, виявляти найбільш серйозні загрози його економічній діяльності, прогнозувати настання кризових ситуацій на підприємстві та можливі втрати від них. Даний перелік порогових значень економічної безпеки підприємства і їх кількісні параметри можуть мати певні відмінності в залежності від галузевої належності підприємства. Типовий перелік порогових значень економічної безпеки підприємства може містити такі показники як: співвідношення прогнозованого попиту на продукцію підприємства і об'єму виробництва до величини його виробничих потужностей, частка інноваційної продукції до всієї продукції підприємства, конкурентоздатність підприємства та його продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку товарів та послуг, знос основних фондів підприємства, сума щорічного обслуговування кредитів, рентабельність продукції та активів, наявність оборотних засобів, частка працівників, що отримують заробітну платню нижче прожиткового мінімуму і т.п.

За межами порогових значень підприємство буде функціонувати в екстремальному режимі із загрозою припинення діяльності. При цьому велике значення відіграє число показників, яким загрожує вихід за межі порогових значень. Чим воно вище, тим складнішою є ситуація на підприємстві та вибір шляхів виходу з кризи. У той же час вихід за межі порогових значень економічної безпеки далеко не завжди означає крах підприємства.

Необхідним стає прийняття заходів по попередженню чи подоланню загроз економічної безпеки підприємств. Однак типовою стає ситуація, коли фінансових ресурсів, необхідних для подолання чи попередження кризових ситуацій та дії загроз економічній безпеці, а також компенсації можливої шкоди, у підприємства недостатньо. У такому разі необхідно визначити порядок та пріоритетність попередження найбільш гострих загроз економічній безпеці підприємств, тобто здійснити їх ранжування. Для його проведення обирається критерій - масштаби та характер негативних наслідків від дій тих чи інших загроз економічній безпеці підприємства, строки настання загроз тощо.